

§ 143 Ekumenisk omorientering

SOFIJA PEDERSEN VIDEKE:

Fru ordförande, kyrkomötesvänner! Jag vill yrka bifall till utskottets förslag. Det finns åtskilliga frågor där jag och ledamöterna i Frimodig kyrka inte är överens. Det gäller bland annat församlingssyn och synen på vår egen kyrka, men även hur vi ser på ekumeniken. Om detta vittnar den särskilda meningen i Ekumenikutskottets betänkande 2010:2, men också Dan Sarkas motion om ekumenisk omorientering.

Kyrkan består av ett träd med många grenar, där Jesus är stammen. Vår svenska kyrka är en av många grenar. Det ekumeniska arbetet är förhållandevis nytt i kyrkans historia. Alla kristna har till uppgift att inte bara sprida evangelium utan också att verka för kyrkans enhet. Så långt är vi nog överens. När nu Svenska kyrkan är ett av flera kristna samfund menar jag att det är alla samfunds gemensamma uppgift att mötas i samtal, bön och lovsång i respekt för varandras egenart. Jag anser inte, som Dan Sarkar, att Svenska kyrkan är viktigare än någon annan i detta arbete.

När vi möter andra kyrkor inom den lutherska grenen på kyrkotrådet eller andra kyrkogrenar kan vi välja att inta olika förhållningssätt. 1. Antingen kan vi sträva mot att alla ska vara överens om kristen lära, och det tror jag kräver mer än 200 års arbete i en kyrka vars historia sträcker sig över 2 000 år. Jag tror också det är en omöjlig uppgift när vi möter katolska och ortodoxa kyrkor. 2. Eller så kan man välja att fokusera på de grundfrågor som vi är överens om. Arbetet med dokumentet *Dop nattvard ämbete* är ett utmärkt exempel på detta. Då accepterar man att vi i vissa frågor tycker olika men menar att det ändå är viktigt att mötas som syskon i Guds familj.

Om man i ekumeniska sammanhang tycker att det är viktigare att skriva varandra på näsan vad man tycker är fel i just dennes kyrka, både avseende mänskliga och teologiska förhållanden, når vi aldrig långt i det ekumeniska arbetet. Vi avbryter inte arbetet med kyrkor där det förekommer att barn blir sexuellt utnyttjade, trots att vi ibland anser att det inte motverkas i tillräcklig grad. Vi avbryter inte heller de ekumeniska kontakterna med kyrkor som inte erkänner realpresensen i nattvarden, trots att vi själva tror så och har det som en viktig lärosats. Vi fortsätter att mötas, vi framför våra synpunkter och vi odlar de ekumeniska kontakterna. Man kan komma överens om att vara oense och ändå ha ett utbyte av varandra. Kyrkan är en trosgemenskap med Kristus i centrum, inte en åsiktsgemenskap.

Bifall till utskottet.

HANS WEICHBRODT:

Ordförande, kyrkomötesledamöter, biskopar! Jag yrkar bifall till motion 2010:16 av Dan Sarkar om att Svenska kyrkan ska försöka återta en sammanhållande roll, även om jag absolut inte tycker att vi ska börja skriva folk saker och ting på näsan. I stället kanske Sarkar är ute efter att någonting av Svenska kyrkans ekumeniska roll är tappad. Den hållningen verkar även utskottet i viss mån dela.

När jag läser igenom betänkandet måste jag verkligen berömma utskottet. De har tagit tag i att Svenska kyrkans beslut kring samkönat äktenskap allvarligt har skakat om många ekumeniska relationer, samtidigt som man framhåller att det finns de som har tyckt det var bra. Jag tackar för den ärligheten. Samtidigt tycker jag man drar en felaktig slutsats då man säger att man vill avslå motionen. Därför delar jag yrkandet i den särskilda meningen som kommer precis efteråt. Jag citerar: "Vi anser att utskottet är för överslättande i sin beskrivning av andra kyrkors reaktion på beslutet om enkönade äktenskap vid Kyrkomötet 2009. Beslutet har

kraftigt försämrat de ekumeniska relationerna och vidgat avståndet mellan Svenska kyrkan och många andra kyrkor både inom den lutherska kyrkofamiljen och i en vidare gemenskap.” Sedan längst ner: ”Vi är allvarligt oroade över den splittring av Kristi kropp som uppstått genom vår kyrkas vägval.”

I mitt arbete som inspiratör för Oasrörelsen möter jag många, många, många människor, inte minst många ledare både lokalt och nationellt såväl i Sverige som i andra länder. Jag är väl medveten om att det här bara är en del, det är min erfarenhet, men jag vet att jag också delar den med många andra. Det jag vill kommunicera här är att jag möter många ledare och andra kristna i Sverige och i andra länder, från andra kyrkor och samfund, som är djupt omskakade av Svenska kyrkans vägval, inte bara i den här frågan utan kursriktningen på många punkter.

Jag vill också citera biskop Fjärstedt som har sagt: ”Den kyrkopolitiska utvecklingen i Sverige gör att de drar sig tillbaka allt mer.” Då kommenterar han den allmänna ekumeniska utvecklingen. Därför vill jag slå ett slag för ett fördjupat, utvidgat samtal om ekumenik dels inom Svenska kyrkan, där man även drar in väckelserörelserna som Oasrörelsen, Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen och så vidare, och dels växlar upp det i ekumeniska samtal nationellt och internationellt. Tack.

DAN SARKAR:

Ordförande, ledamöter, biskopar! Vid inledningen till Kyrkomötet i år hänsyftade en av våra internationella gäster på Nathan Söderblom. Sedan Nathan Söderbloms dagar har Svenska kyrkans roll inom ekumeniken förändrats radikalt. Där vi tidigare hade en sammanhållande roll väljer man nu att gå före i stället. Vi kommer förmodligen att få efterföljare på den vägen, men alla kyrkor kommer inte att gå vår väg. Det innebär att vägen vi går är splittringens väg och det är inte den ekumenik Jesus talade om när han bad om sina lärjungars enhet.

I går sände 19 ledamöter i Kyrkomötet en tydlig vädjan till våra systerkyrkor: ”Överge oss inte. Isolera oss inte. Det finns en motrörelse i Svenska kyrkan tillbaka till en större gemenskap med er.” I sitt inledningsanförande sa ärkebiskopen att vi sannerligen inte är ekumeniskt isolerade och tack och lov är vi inte det. Men det är verkligen inte Svenska kyrkans förtjänst. Man pratar med oss och låter oss sitta med i samma ekumeniska sammanhang som tidigare. Lyssna på några ekumeniska röster om Svenska kyrkan runt om i världen. Rysk-ortodoxa kyrkan bröt de ekumeniska kontakterna med oss för fem år sedan. Litauens biskop Sabutis skriver i ett brev till Kyrklig samling i december 2009: ”Dessa beslut och handlingar förstör i sig den yttre enheten och isolerar nödvändigtvis Svenska kyrkan. Angående frågan om vi kan känna igen Kristi kyrka i Svenska kyrkan som den för närvarande står, som den beskrivs i Nya testamentet och i Nicenska trosbekännelsen, måste vi svara nekande.”

Vad Church of England har sagt om allvarliga spänningar, allvarligt skadade ekumeniska relationer och samtal behöver jag inte gå in på, eftersom det brevet är offentligt sedan långt tidigare, juni 2009. Finlands ärkebiskop skrev i januari i år: ”Särskilt olyckliga är också de ekumeniska spänningar som det här beslutet har orsakat, särskilt inom Borgågemenskapen och bland kyrkorna i Lutherska världsförbundet.” Estlands ärkebiskop skrev i ett brev i januari i år: ”Vi vet alla att våra kyrkor är mer än sin administrativa struktur. Det finns därför inga hinder för en fortsatt gemenskap mellan präster som har liknande värderingar” – alltså som man har i Estland – ”och förståelse av den Heliga Skrift och dess undervisning.”

Biskopsmötet i Tanzanias lutherska kyrka gjorde ett uttalande i juni i år. "Kraften i vår enhet har försvagats. Vår kyrka är inte beredd att ingå i utbyten som omfattar personer som lever i enkönade äktenskap eller som understödjer sådana äktenskap och deras legalisering. För att vara ännu tydligare är inte sådana personer välkomna att arbeta inom Tanzanias evangelisk-lutherska kyrka. Likaså avvisar vi varje form av övertalning genom deras pengar och understöd." Sedan har vi den etiopiska Mekane Yesus-kyrkan, världens snabbast växande lutherska kyrka och snart också världens största. Deras Council, ungefär motsvarigheten till Kyrkomötet, beslutade för några månader sedan att de ska skicka ett brev till oss med innebörden att de kommer att bryta förbindelsen med oss om vi inte omvänder oss och river upp vigselbeslutet inom ett år.

Detta är reaktionerna på Svenska kyrkans nuvarande ekumeniska orientering. Utskottet kallar det i sitt avslag att Svenska kyrkan har och kommer att ha en betydelsefull roll i det ekumeniska arbetet, nationellt såväl som internationellt. Verkligen? Verkligen? Verkligen?

ANDERS ÅKERLUND:

Fru ordförande, ledamöter, biskopar! Jag yrkar bifall till utskottets skrivning som jag tycker är väldigt insiktsfull och balanserad. Jag delar den analys som ärkebiskopen gjorde i inledningsanförandet i år och som var återspeglad här. Grunden för ekumenik är övertygelsen om den egna teologin och respekten för den andres.

Det gjordes en intressant analys av världskulturerna för en 10–12 år sedan. Där kan man i ena hörnet längst ner se skrivet *hunger* i kombination med traditionella samhällen. Dit inräknas väldigt mycket av den afrikanska kulturen. Sverige är det mest extrema på den andra ytterligheten som är att *leva i förändring* som tillstånd och samtidigt med ett enormt stort självförverkligande. Detta handlar om olika slags kontexter. Jag skulle också vilja ge en liten glimt av hur omskakad den tanzaniska kyrkan blev när vi tog det här beslutet. Man visste visserligen om att det var på väg, i alla fall detta med hbt-frågorna. Svenska kyrkans ståndpunkt basunerades ut på första sidan i tidningen i ett land där hälften av befolkningen tillhör islam och hälften är kristna. Man hade också en bild av att den tanzaniska kyrkan skulle följa efter omedelbart. En sådan notis på förstasida i tidningen blev man naturligtvis rätt så överraskad över. Detta förklarar en hel del av den första chocken. Vad gör de där uppe i Sverige? Då ska vi tänka på att granne med Tanzania är Uganda, där Museveni i sista stund lyckades stoppa ett förslag om dödsstraff för människor med homosexuell läggning i den kulturen av traditionell art.

Nu har tiden gått och dokumenten och signalerna ändrats. Man har inte brutit med oss. Vi har överläggningar personligen med flera afrikanska ledare och man har stor förståelse för att detta är vår kontext i vårt land. Jag vågar säga att förståelsen för vår situation ökar. Jag har talat med andra kyrkoledare och jag har en ganska stor internationell erfarenhet. Att säga hur det är i Afrika är inte helt lätt, med tanke på att Europa får plats i Sahara på en korrekt karta. Det är ett oändligt stort område.

Bifall till utskottet.

SOFIJA PEDERSEN VIDEKE:

Ordförande, kyrkomötesvänner! Jag läser ur den särskilda meningen till betänkandet. "Mekane Yesus-kyrkans vice president Dereje Jemberu sade följande på EFS årskonferens den 13 maj 2010 i Kalmar 'Vi vill inte dela predikostol med

dem som har en teologi som godtar enkönade äktenskap”. Jag är en av dem som denna herre inte vill dela predikstol med. Det uttalandet får stå för honom, men ekumenik förutsätter möten. Därför ber jag om ursäkt för att jag skickar en internationell hälsning. ”Mr Jemberu, Brother in Christ. I hope our church will continue to meet and discuss questions of faith.” Jag kommer personligen alltid att vara öppen för att möta trossyskon i samtal om tron och om livet och vilja dela gudstjänst med dem. Om vi inte kan fira gudstjänst ihop, vad är vi då för en kyrka?

Så när det gäller synen på äktenskapet. Vi har en mångfald av olika äktenskapssyner inom Svenska kyrkan, vilket jag påtalade redan förra året, och de rymms här. Även Luther själv argumenterade mot att äktenskapet skulle vara ett sakrament, som jag också citerade förra året. Att den rysk-ortodoxa kyrkan och Svenska kyrkan har olika äktenskapssyn har således varit ett faktum i si så där 400–500 år.

Slutligen, ekumeniska samtal tar sin grund i vår gemensamma tro på Jesus Kristus. Om honom handlar det evangelium vi alla har att förmedla med våra liv. Jag hoppas att ekumeniska möten fortsätter både inom och utom vår egen kyrkogren.

HANS WEICHBRODT:

Jag slutade förut med att säga att jag tror det finns all anledning att säga ja till motion 2010:16 och slå ett slag för ett fördjupat, utvidgat samtal både inom Svenska kyrkan med dess bredd om ekumenisk strategi och ekumeniskt innehåll i den ekumeniska dialogen. För att använda ett uttryck från ärkebiskopen behöver man växla upp även inom det här området både på nationell nivå och lokalt. Där tror jag att en av de stora resurser man kan använda sig av är väckelserörelserna, till exempel Oasrörelsen, EFS, Kyrklig samling, Arbetsgruppen kyrklig förnyelse. Vi i Oasrörelsen bjuder in talare från världens alla hörn som talar på våra konferenser, exempelvis en man som Johan Candelin. Han är ordförande för en organisation som heter Martyrkyrkans vänner. Han ger oss vittnesbörd och tar med gäster från världens alla hörn, inte minst från kyrkor där många får betala med livet för sitt vittnesbörd för och om Jesus Kristus. Vi har EFS med sina kontakter till exempel med Mekane Yesus-kyrkan, Kyrklig samling som har fört dialog med biskopar världen över kring utvecklingen i kyrkan just nu, och så vidare.

I en sådan förstärkt ekumenisk dialog tror jag vi ska vara väldigt klara över att vi kanske kommer att lära oss mer än vad vi själva lär ut. Det är en mycket stark växt, till och med väckelse, på många ställen i världen. Om detta har biskop Biörn Fjärstedt skrivit i sin bok *Evangelier på andra marker än i väst*. Där slår han fast ett antal punkter av det han ser i andra kyrkor. Det finns till exempel en djup kärlek till bibelordet som Guds ord. Detta ord läses bland de utsatta. Man har en kombination mellan ord och handling och man har en kraftfull prioritering på gemenskapen, att man behöver stå tillsammans.

Det sker inte en ekumenisk utveckling bara internationellt. Det finns också hoppingivande tecken på det nationella planet ekumeniskt i Sverige. Självt har jag varit med och jobbat nästan sedan början med Jesus-manifestationen. Det är en rörelse som har varit gräsrotsorienterad, vuxit fram organiskt. Den vill signalera en öppenhet i och med att man försöker samla in hela Kristi kropp och ha möten på gator och torg före den stora gudstjänsten, för att markera att vi vill gå ut med evangeliet. Media har börjat intressera sig allt mer på ett positivt sätt. En av mitt livs starkaste minnesbilder var i våras. Då var vi cirka 25 000 personer från alla olika kyrkor och samfund med Jesus Kristus och den Nicenska trosbekännelsen i

centrum som tillbad Jesus Kristus och bad om väckelse i Sverige på knä i Kungsträdgården. Tack.

ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD:

Ordförande! Jag vill påminna om att det beslut vi fattade förra året var ett teologiskt grundat beslut. Det fanns olika teologier men en klar majoritet följde det som också var majoriteten i Läronämnden, nämligen att detta rymdes inom vår teologiska tolkningsram.

Vi fick en lång lista av Dan Sarkar om olika kyrkors reaktioner. Vi kan väl säga att en del av de afrikanska reaktionerna, det nämndes Etiopien och Tanzania, har att göra med en dålig erfarenhet av "missionärisk" praxis. Det är väldigt mycket vi har exporterat som vid närmare eftertanke kanske inte alls är så centralt i budskapet. Har vi exporterat förr tror de ju att vi ska exportera nu också. Det är inte det samma som att säga att vi inte följer de mänskliga rättigheterna. Det är klart att vi tycker det är knepigt för de mänskliga rättigheterna att det i vissa afrikanska länder är illegalt att vara homosexuell eller att visa homosexuella böjelser. Det tycker vi är problematiskt, men vi tror ju inte att vi ska exportera detta. Kyrkor måste kunna agera i sin kontext.

Anders Åkerlund nämnde en del om Tanzania. Jag är inbjuden av deras Presiding Bishop att besöka dem under en och en halv vecka nästa år, just för att fara runt och resonera och visa att vi fortsätter att samtala. Vid en Mission Council som möttes förrförra veckan sas också att samarbetet fortsätter. Vi förstår vad ni menar och vad ni inte menar. Det har ju varit ett problem som handlat om både Svenska kyrkan och The Evangelical Lutheran Church in America.

När det gäller Etiopien är det klart att de tror att vi är mera obefästa i den här frågan än vad vi är. De vill se om deras ultimatum betyder att det sker en förändring i Svenska kyrkan, samtidigt som flera av deras ledare säger att vi naturligtvis inte kan glömma bort varandra. Vi är ju så oerhört beroende av varandra. Jag tror nog att detta samarbete inte går att avsluta så enkelt.

Jag kan ta kyrka efter kyrka. Ryska ortodoxa kyrkan avbröt samarbetet för fem år sedan. Man avbröt också med de tyska lutheranerna och härom veckan sa metropoliten Kirill att de inte är någonting när det gäller avfall jämfört med den engelska kyrkan. Det är alltså så att vi lever i olika kulturkretsar. Jag gläds åt att Margareta Grape är Kyrkornas världsråds nya föreståndare i New York att representera alla kyrkor. Och det gör en svensk.

DAN SARKAR (REPLIK):

Jag vill bemöta det här som du, Anders, säger om att man misstänker att vi exporterar nya, dåliga saker som missionärer, och också har gjort tidigare. Usch, det känns ju som ett kolonialmaktshögmod, att tro att de inte fattar de här besluten på teologisk grund själva utan misstänker att det är någon sorts export precis som i gamla tider från vår sida. Jag hade väntat mig mer från dig.

ÄRKEBISKOP ANDERS WEJRYD (REPLIK):

Jag begrep inte riktigt vad du sa, men jag menar att vi har ett ansvar för att inse att kyrkor måste tolka evangeliet i sin egen kontext. Jag tror att man kan det. Den respekten måste vi visa våra systerkyrkor.

BENGT-ÅKE GUSTAFSSON:

Ordförande, kyrkomötesvänner, biskopar! I sammanfattningen står att vi i betänkandet har behandlat en motion av Dan Sarkar, 2010:16, som föreslår att

Kyrkostyrelsen utreder hur Svenska kyrkan ska kunna återta sin sammanhållande roll i de ekumeniska kontakterna. Detta har vi försökt svara på. Utskottet säger att man menar att Svenska kyrkan har och kommer att ha en betydelsefull roll i det ekumeniska arbetet, nationellt såväl som internationellt. Därför föreslår vi att motionen avslås. Det är vår uppfattning i utskottet och vår vilja, Dan Sarkar.

Ibland tänker man olika men man måste ändå fortsätta samtalet. Det är ju grunden för ekumeniken mellan kyrkorna, övertygelsen om den egna teologin och respekten för den andres. Vi vet att det finns teologiska och kulturella skillnader mellan olika kyrkor och traditioner, men den respekt som vi har för varandra och gemenskapen är viktigare än enskilda beslut, som utifrån den egna teologiska övertygelsen uppfattas som felaktiga av andra. Samtalet måste alltså fortsätta i ekumenikens namn mellan våra kyrkor. Vi har också konstaterat i utskottet att ingen har brutit med Svenska kyrkan på grund av det beslut som togs i Kyrkomötet 2009 om äktenskap mellan personer av samma kön. Dessutom har också både Kyrkostyrelsen och ärkebiskopen sagt att det är viktigt att fortsätta att samspela, även om vi tänker olika.

Till slut vill jag säga att utskottets uppfattning är att vi kan fatta även omdiskuterade beslut utan att det ändrar möjligheterna för Svenska kyrkan att spela en aktiv roll i den ekumeniska rörelsen.

Med de orden yrkar jag bifall till utskottets betänkande.

DAN SARKAR (REPLIK):

Jag får först be ärkebiskopen om ursäkt för att jag använde kraftuttrycket usch. Det har att göra med att min pappa är från Indien och min farfar kämpade mot engelsmännen för att befria Indien. Där finns lite allergi mot kolonialismen och det var det jag tyckte jag hörde andas.

Till min replik. Man skriver i utskottsbetänkandet: "Ekumenik handlar också om att kunna handskas med olikheter och divergerande tolkningar på vägen mot en större gemenskap." Vi får inte glömma det sista, på vägen mot en större gemenskap. Är vi på väg dit? Kurvorna pekar nedåt nationellt. Kurvorna pekar bort från varandra internationellt. Jag frågar om det inte finns något krismedvetande.